

ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ Ο ΛΗΣΤΑΡΧΟΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΓΚΑΡΤΖΟΣ

Έρευνα – Κείμενο
Απόστολος Χρ. Μαυρομμάτης (Τάμος)
Μάρτιος 2011

Ο Τζουρτζιώτης λήσταρχος Γρηγόρης Γκάρτζος έδρασε από το 1897 έως και το 1918. Σύμφωνα με τις προφορικές παραδόσεις του χωριού μας, ο Γκάρτζος ήταν αρραβωνιασμένος με την όμορφη κόρη του παπά του χωριού με το επώνυμο Παπαγεωργίου. Ο παπάς και συμπατριώτης του ληστή πάντρεψε την κόρη του Τσιβούλα (Παρασκευή) με τον συντοπίτη του Μαλέμη (με το παρατσούκλι Καλόγερος). Αυτό το γεγονός έφερε σε μεγάλη απόγνωση τον Γρ. Γκάρτζο που για να εκδικηθεί προσπάθησε να κάψει το σπίτι του παπά με συνέπεια να βγει στο βουνό. Το ζευγάρι μετά τον γάμο τους εγκαταστάθηκε στην Αθήνα και συγκεκριμένα στο Κουκάκι όπου ο Μαλέμης διατηρούσε κατάστημα. Ο ληστής μεταμφιεσμένος σε ιερωμένο επισκέφθηκε το κατάστημα του ζευγαριού, η Τσιβούλα τον αναγνώρισε αμέσως και κυριεύτηκε από φόβο. Ο μεταμφιεσμένος ληστής την καθησύχασε και της είπε: «Τσιβούλα, μην φοβάσαι δεν ήρθα να σου κάνω κακό, ήρθα μόνο να σε δω» και αποχώρησε.

Ο Γρ. Γκάρτζος είχε τη φήμη ότι από τα ληστρικά του λάφυρα βοηθούσε τους ανήμπορους και φτωχούς συμπατριώτες του. Οι Τζουρτζιώτες τον εφοδίαζαν με τρόφιμα (ψωμί, σφάγια, τυρί) στα κρησφύγετά του στην περιοχή. Ακόμη και σήμερα η κορυφή της Κουρούνας πάνω από το ξωκλήσι του Προφ. Ηλία φέρει το όνομά του «Η σημαία του Γκάρτζου».

Η πρώτη δολοφονία που χρεώνεται στον ληστή Γρ. Γκάρτζο είναι σε βάρος του συμπατριώτη μας Αθανάσιου Ράπτη (Σίτση). Ο Γκάρτζος είχε στήσει καρτέρι περιμένοντας τον παπά στη θέση Γκούρα. Ο άτυχος Ράπτης προσπάθησε να εμποδίσει τον Γκάρτζο, εκείνος όμως θεώρησε τη χειρονομία ως απόπειρα αφοπλισμού και τον σκότωσε.

Η ληστρική του δράση συνεχίστηκε με συγκρούσεις με τα αποσπάσματα της χωροφυλακής που τον κυνηγούσαν. Για το τέλος του, υπάρχουν δύο εκδοχές. Σύμφωνα με την πρώτη και πιο διαδεδομένη, κατέφυγε στο Άγιο Όρος όπου και πέθανε σε βαθιά γεράματα, ενώ σύμφωνα με τη δεύτερη, έπεσε σε ενέδρα κάπου στο νομό Λάρισας και σκοτώθηκε σε ηλικία περίπου 30 ετών. Γεγονός είναι ότι για την πρώτη εκδοχή (διαμονή του στο Άγιο Όρος) υπάρχει επιστολή της 15^{ης} Δεκεμβρίου 1973 προς τον Τζουρτζιώτη Αθαν. Κούτσια, τότε συνταγματάρχη της χωροφυλακής. Το πρωτότυπο της επιστολής βρίσκεται στα Φάρσαλα και ανήκει στην οικογένεια Στυλιανού Κ. Πλατή. Ο συμπατριώτης μας Γεώργιος Κούτσιας την καθарόγραψε. Τόσο η πρωτότυπη επιστολή όσο και η μεταφορά της από τον Γ. Κούτσια παρατίθενται στο τέλος του κειμένου.

Ανέκαθεν οι ζωές των ληστών εξήπταν τη φαντασία και αποτελούσαν πρόσφορο έδαφος για ιστορίες που καμιά φορά ακροβατούσαν μεταξύ πραγματικότητας και μύθου. Ας δούμε τρεις διαφορετικές εκδοχές για την περιπετειώδη ζωή του λήσταρχου Γκάρτζου.

Στην έρευνα του Κώστα Χαλκιά, “Έκφάνσεις της ληστείας στη ΒΔ Θεσσαλία” (το πλήρες κείμενο βρίσκεται στη σελίδα <http://www.pnevma.gr/arthra.htm>), διαβάζουμε μεταξύ άλλων ότι στα απελευθερωμένα από τους Τούρκους θεσσαλικά βουνά του Ασπροποτάμου, στα τουρκοκρατούμενα ακόμα Τζουμέρκα, στο Σμόλικα, στο Βέρμιο, στο Γράμμο, έδρασαν ληστρικά κυκλώματα κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα και μέχρι τις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Οι ληστείες την εποχή εκείνη θεωρούνταν κλεφτοαρματολική παράδοση και ήταν βαθιά ριζωμένες στον τρόπο ζωής των ορεινών (όπου ευνοούσε το γεωγραφικό ανάγλυφο) αλλά ακόμη και των πεδινών περιοχών.

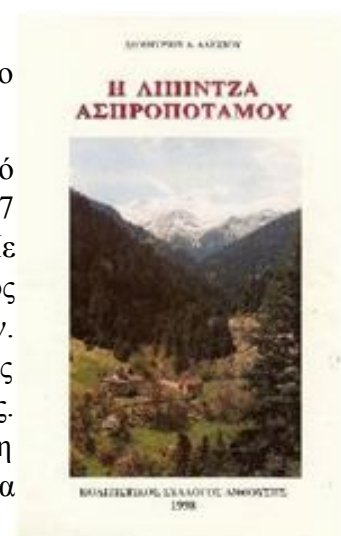
Το φαινόμενο των ληστοσυμμοριών ήταν επίκαιρο την εποχή εκείνη, τόσο στην Ελλάδα όσο και στα υπόλοιπα Βαλκάνια. Οι ληστές - κλέφτες της Ελλάδας είχαν πάρει μέρος στον αγώνα του έθνους κατά της τουρκοκρατίας και παράλληλα διατηρούσαν και ένα κοινωνικό ρόλο ο οποίος ήταν αποδεκτός από την τοπική κοινωνία της εποχής. Παρά την απελευθέρωση, οι κοινωνικές αδικίες συνέχιζαν να υφίστανται, βλ. την αντιδιαστολή τσιφλικάδες - κολίγοι.

Σε αυτό το πλαίσιο, ληστές αναπτύχθηκαν και έδρασαν επί σειρά ετών στην περιοχή του Ασπροποτάμου («αρματολίκι τ’ Ασπροποτάμου») στα ορεινά του Νομού Τρικάλων χρησιμοποιώντας το δύσβατο της περιοχής ως προπύργιο και ορμητήριο.

Ο Γρηγόρης Γκάρτζος πριν βγει στο κλαρί υπηρετούσε στον Ελληνικό Στρατό απ’ όπου λιποτάκτησε το 1897. Κατά την αποχώρηση και από το φόβο της σύλληψης βγήκε στο βουνό. Στις 15 Αυγούστου 1903 με την εξαμελή συμμορία του συνέλαβε έξω από το χωριό Καλογριανά Καρδίτσας τον Κων. Τσιούμα. Το θύμα βασανίστηκε άγρια (έφερε 19 τραύματα), ενώ ο λήσταρχος Γκάρτζος άφησε σημείωμα που έγραφε: «Από όσους ζητούν χρήματα οι κλέφτες και δεν τα δίνουν, αυτά παθαίνουν - Γρ. Γκάρτζος». Η δράση του συνεχίστηκε με επιδρομές και συγκρούσεις με ελληνικά και τουρκικά αποσπάσματα. Έχοντας συγκεντρώσει 40.000 δραχμές, ο Γκάρτζος διέφυγε στο Τούρκικο για να ξαναεμφανιστεί στη Θεσσαλία το 1905 ζητώντας χρήματα και απειλώντας. Γύρω στο 1918 συγκρούστηκε με απόσπασμα κοντά στο Βελεστίνο, όπου διαδόθηκε ότι σκοτώθηκε, ενώ αυτός είχε καταφύγει στο Άγιο Όρος, όπου και πέθανε σε ηλικία 80 ετών έχοντας γίνει μοναχός με το όνομα Γερβάσιος.

Στο έργο του Δημ. Αλεξίου, “Η Λίπιντζα Ασπροποτάμου”, που εκδόθηκε από τον Πολιτιστικό σύλλογο Ανθούσας, αναφέρονται τα εξής (με αφηγητή τον Κούλη Τύμπα):

Η καταγωγή του Γρηγ. Γκάρτζου ήταν από το χωριό Τζούρτζια (Αγία Παρασκευή). Όταν έγινε ο πόλεμος του 1897 ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία, βρέθηκε στρατιώτης. Με την οπισθοχώρηση του ελληνικού Στράτου από τη Μελούνα προς τα Φάρσαλα και Δομοκό, ορισμένοι στρατιώτες λιποτάκτησαν. Μεταξύ αυτών ήταν και ο Γ. Γκάρτζος, ο οποίος φοβούμενος μήπως πιαστεί και τιμωρηθεί, ακολούθησε τους τότε κλέφτες. Ένας ονόματι Παπαγιώργης που είχε μια μοναχοκόρη, τη Βαγγελίτσα, αναγκάστηκε να την αρραβωνιάσει μαζί του, για να προστατευτεί από τους άλλους κλέφτες. Σαν αρραβωνιασμένος κέρασε τη μηνηστή του διάφορα κοσμήματα, όπως φλουριά, βραχιόλια, γκιουρντάντα κλπ.

αξίας τότε πεντακοσίων (500) δραχμών. Το κράτος το 1904 τον επικήρυξε, τον συνέλαβε και τον έκλεισε υπόδικο στις φυλακές. Εκείνη την εποχή έδωσε την συγκατάθεση στον πεθερό του να παντρεύει μ' άλλον την κόρη του, η οποία και τελικά παντρεύτηκε μ' έναν συγχωριανό της.

Το 1910 υπήρχε μια προοπτική πολέμου με την Τουρκία, γι αυτό αφέθηκε ελεύθερος. Τότε έστειλε ένα γράμμα στον άντρα της πρώην αρραβωνιαστικιάς του, τον συνεχάρηκε και ζήτησε να του επιστραφούν τα δώρα που της είχε κάμει, πράγμα που δεν έγινε. Το μήνα Μάιο συνάντησε στην Καλαμπάκα τον μπάρμπα του που ερχόταν από τα χειμαδιά και πήγαινε μαζί με τα κοπάδια του στα βουνά, στον οποίο είπε τις διαφορές που είχε με τον γαμπρό του Παπαγιώργη και γι' αυτό αποφάσισε να ξαναγίνει κλέφτης. Ο μπάρμπα του τον καθησύχασε και τον διαβεβαίωσε ότι θα μεσολαβήσει για την επιστροφή των δώρων και γι αυτό να καθίσει φρόνιμα.

Από την Καλαμπάκα πέρασαν τη Σαρακίνα και φθάσανε στο χωριό Κλεινοβό. Εκεί συναντήθηκε με τον άντρα της Βαγγελίτσας, ο οποίος αρνήθηκε να του επιστρέψει τα δώρα. Ο μπάρμπα του σαν μεσάζοντας προσπάθησε να συμβιβάσει τα πράγματα ανάμεσα στους δυο και ο Γκάρτζος του είπε να αναμερίσει, γιατί θα τον σκότωνε, όπως κι έγινε. Μετά από αυτό το επεισόδιο ξαναβγήκε στο κλαρί και έγινε πραγματικός κλέφτης με σημείο εξορμήσεως το μοναστήρι της Παναγιάς και τη θέση Περιβόλι. Συνδέσμους χρησιμοποιούσε τον Κώστα Μπαλατσό ή Μπάτζιο αδερφό του Χρήστου Μπάτζιου, το Δημήτρη Ντούσιο πατέρα του Κούλη, Ντούλα και Ηλία Ντούσιο και το Δημήτρη Ζαχαρή (σκηνίτη). Εδώ έδρασε σαν κλέφτης μέχρι το 1918 χωρίς να κάνει ζημιές ή καταστροφές στους κατοίκους της περιοχής. Εκείνη την εποχή είχε κατέβει στο Βελεστίνο μαζί με τους συντρόφους του και αναγκάστηκε να δώσει μάχη με τα κινητά αποσπάσματα της χωροφυλακής. Τότε διαδόθηκε ότι σκοτώθηκε, ενώ η αλήθεια ήταν πως έμεινε ζωντανός και κατέφυγε στο Άγιο Όρος σαν προσκυνητής. Εκεί έμεινε τελικά καλόγερος και την εκεί παραμονή του γνώριζε μόνο ο αδερφός του. Πέθανε από φυσικό θάνατο σε ηλικία ογδόντα χρόνων. Η ανακάλυψή του στο Άγιο Όρος έγινε τυχαία από το διοικητή της χωροφυλακής Ντάκο που ήταν συμπατριώτης του κατά τον ακόλουθο τρόπο. Πάνω στη συζήτηση που έκαναν οι καλόγεροι με το διοικητή έμαθαν πως ήταν Θεσσαλός. Τότε τον πληροφόρησαν πως υπήρχε ένας Θεσσαλός καλόγερος και συγκεκριμένα από το χωριό Τζούρτζια, του 'δειξαν δε και το χρυσό μαστούνι που είχε χαραγμένο απάνω του το όνομά του. Με τη μαρτυρία του διοικητή Ντάκου και την επιβεβαίωση του αδελφού του, αποκαλύφθηκε η παρουσία του στο Άγιο Όρος. Η δημοτική μούσα έκαμε για το ληστή το παρακάτω τραγούδι.

Γρηγόρη μ' τι μας άργησες κι αργείς για να κατέβεις
το τι ποτάμια σε κρατούν το τι βουνά και χιόνια;
Ούτε ποτάμια με κρατούν ούτε βουνά και χιόνια
μον' με κρατεί εδώ ψηλά της Βάγγως το μεράκι.

Τέλος, σαν τρίτη εκδοχή, φέρνουμε στο φως της δημοσιότητας για πρώτη φορά μία έρευνα του αδελφού μου Γιώργου Χρ. Μαυρομμάτη για τον Γρηγόρη Γκάρτζο που γράφτηκε το 1988 και αποτελείται από 19 χειρόγραφες σελίδες. Ο Γιώργος Χρ. Μαυρομμάτης, ερευνητής, στοχαστής και συλλέκτης νομισμάτων αγάπησε την ιστορία του λήσταρχου θείου του και σε όλη του τη

ζωή έπαυχε στοιχεία για αυτόν. Καταθέτει τη δική του εκδοχή στηριζόμενος σε συζητήσεις με ανθρώπους που γνώριζαν για την εποχή «Γκάρτζου» και σε ανάλυση στίχων δημοτικών τραγουδιών.

Ο λήσταρχος Γρηγόρης Γκάρτζος ήταν αδελφός της γιαγιάς μου Ειρήνης, συζύγου του παππού μου Απόστολου Μαυρομάτη, πάτερα του Χρήστου Μαυρομάτη (Τάμου). Μία αδελφή μου έχει το όνομα της γιαγιάς Ειρήνης. Θεωρώ υποχρέωσή μου να ασχοληθώ με την ιστορία του θείου μου Γρηγόρη Γκάρτζου γιατί ήταν αυτός που έδωσε στον πατέρα μου Χρήστο Μαυρομάτη (Τάμο) ένα τάλιρο του Γεωργίου του Α' για να έρθει στην Αθήνα. Ίσως αν δεν υπήρχε αυτό το τάλιρο, να ήταν διαφορετική η εξέλιξη της ζωής του πατέρα μου, να μην είχε δημιουργήσει οικογένεια με την μητέρα μου Βασιλική Μαυρομάτη και να μην υπήρχαμε κι εμείς.

Ο Γρηγόρης Γκάρτζος, πριν βγει στο βουνό και γίνει ληστής, ήταν ένα φτωχό παιδί που το επάγγελμά του όπως και όλων των παιδιών της Τζούρτζιας ήταν τσοπανόπουλο. Όταν μεγάλωσε και ήρθε σε ηλικία να παντρευτεί ζήτησε την κόρη του παπά του χωριού σε γάμο. Ο παπάς όμως, επειδή ο Γκάρτζος ήταν φτωχόπαιδο, αρνήθηκε. Ο Γκάρτζος το έφερε βαρέως και αποφάσισε να εκδικηθεί. Δεν μπορούσε να χωνέψει με κανένα τρόπο την άρνηση του παπά να τον κάνει γαμπρό μόνο και μόνο επειδή ήταν φτωχός. Έτσι λοιπόν όταν την άνοιξη ξεκίνησαν οι Βλάχοι για την Τζούρτζια, γιατί το χειμώνα λόγω του κρύου ξεχειμώνιαζαν σε διάφορα χωριά του κάμπου της Θεσσαλίας, έστησε καρτέρι στο βουνό Γκούρα απ' όπου περνούσαν για την Τζούρτζια με σκοπό να σκοτώσει τον παπά για εκδίκηση. Περνώντας λοιπόν οι Τζουρτζιώτες με τα άλογα, μεταξύ αυτών και ο παπάς, βγήκε μπροστά φωνάζοντας: «Αλτ! Να βγει ο παπάς τώρα αγρήγορα να τον χαλάσω.» Τότε λοιπόν ένας Βλάχος - απ' ότι μου λέγε η γιαγιά μου η Σούλαινα (Ελένη Ντίκου) - ο Φαρμάκης ^(*1) βγήκε μπροστά και πηγαίνοντας προς τον Γκάρτζο του είπε: «Ωρέ Γρηγόρη τι πράγματα είναι αυτά, τι πας να κάνεις;» πιστεύοντας ότι λόγω της φιλίας του με τον Γκάρτζο θα τον έπειθε να μη σκοτώσει τον παπά. Ο Γκάρτζος τον ειδοποίησε τότε να φύγει από μπροστά, αυτός όμως επέμεινε και τότε ο Γκάρτζος τον πυροβόλησε με το γκρα (όπλο της εποχής) και τον σκότωσε. Τότε μου έλεγε η γιαγιά μου τον Γκάρτζο «τον έπιασε το αίμα» και δεν μπορούσε να περπατήσει και να φύγει. Μετά τον φόνο ο Γκάρτζος έπρεπε ή να παραδοθεί να σαπίσει στις φυλακές και να τον κρεμάσουν ή να βγει στο βουνό. Προτίμησε το δεύτερο. Πριν βγει όμως στο βουνό πήγε στην Τζούρτζια και έβαλε φωτιά στο σπίτι του παπά. Τώρα κατά πόσο έκαψε όλο το σπίτι ή το μισό δεν ξέρω. Ο σκοπός του δεν πέτυχε 100% διότι ο παπάς γλίτωσε. Εν πάση περιπτώσει, στο βουνό βγήκε για να μην τον πιάσουν αλλά και με σκοπό να παντρευτεί φτωχά κορίτσια με πλούσια αγόρια ή πλούσια κορίτσια με φτωχά αγόρια. Πλούσιοι βέβαια στα χωριά δεν υπήρχαν αλλά ας λέμε πλούσιους αυτούς που είχαν καλύτερη σειρά.

Περιπλανώμενος λοιπόν στα χωριά έκανε συμμορία ολόκληρη. Πήρε μαζί του τον Σπυράκο, Τζουρτζιώτης και αυτός (νομίζω από τους Ηπραίους) ^(*2) ο οποίος βγήκε στο βουνό διότι έκαψε το μαγαζί του Σμιτσή, όπου δούλευε μπακαλόπουλο γιατί δεν τον πλήρωνε. Σπυράκο τον έλεγαν διότι ήταν μικρός στην ηλικία. Επίσης, κοντά του πήγε και ο Ντέρης, και αυτός Τζουρτζιώτης, βγήκε στο βουνό διότι είπε καλημέρα σ' ένα συγχωριανό του και αυτός δεν του μίλησε, βρήκε λοιπόν την ευκαιρία όταν κοιμόταν και τον σκότωσε με μια σφαίρα στο κεφάλι. Κοντά του είχε επίσης και το Τσουρουνόπουλο, ένα μικρό παιδί του οποίου ο πατέρας είχε σκοτωθεί από έναν Αρβανίτη ληστή. Ο Γκάρτζος τον πήρε στο βουνό επειδή δεν είχε να ζήσει, αφού πρώτα εκδικήθηκε για λογαριασμό του, σκοτώνοντας τον φονιά του πατέρα του με το χαντζάρι. Ήταν ο δεύτερος φόνος που έκανε ο Γκάρτζος. Επίσης, στη

συμμορία του προστέθηκαν ακόμη δυο μέλη, ο Χαρδαλιάς (*3) και ο Καστανιάς οι οποίοι δεν ήταν Τζουρτζιώτες.

Έτσι λοιπόν η συμμορία αυτή με επικεφαλής τον Γκάρτζο και υπασπιστή το Τσουρουνόπουλο, περιπλανιόνταν στα βουνά και στα χωριά και κατά διαστήματα και ανάλογα με τις καταστάσεις μεγάλωνε συνεταιριζόμενη με άλλες συμμορίες ή μίκραινε. Όταν τους στρίμωνχαν οι χωροφύλακες η συμμορία διαλύονταν και ο κάθε ληστής κοίταγε πως να σώσει το κεφάλι του. Συνήθως σε αυτές τις περιπτώσεις περνούσαν στο τούρκικο (στα Ηπειρώτικα βουνά) ή όπως στην περίπτωση του Γκάρτζου πήγαιναν σε τσελιγκάδες τάχα ως τσοπάνηδες και όταν χαλάρωνε η πίεση των χωροφυλάκων ξαναμαζεύονταν αρχίζοντας πάλι τα ίδια. Χαρακτηριστικό είναι το παρακάτω τραγούδι:

Σαν τούτη τη χρονιά άλλη να μη ματάρθει
που μπήκαν σφίξεις στα χωριά σ'ούλα τα βλαχοχώρια

Θέλουν τον Γκάρτζο ζωντανό, θέλουν και τον Σπυράκο
τότε ο Γκάρτζος βρόνταξε σε τούτο το χαμπέρι
Γκάρτζος δεν παραδίνεται μα ούτε και ο Σπυράκος

Και δεν παραδόθηκε.

Μια χρονιά ανεβαίνοντας οι Βλάχοι στα χωριά τους είχε ανέβει και ο Γκάρτζος με τους συντρόφους του λημεριάζοντας στη στάνη του Μπαταγιάννη (στο Γαρδίκι) όπως συνήθιζε τακτικά διότι ο Μπαταγιάννης ήταν τσέλιγκας και είχε . και επιπλέον τον θεωρούσε και δικό του άνθρωπο. Τώρα κατά πόσο ο Μπαταγιάννης ήταν και δικός του άνθρωπος θα το δούμε στο παρακάτω τραγούδι:

Δεν σου άρεθε στον Δομοκό, δεν σου άρεθε στον κάμπο
και χάλεψες ψηλά βουνά, βουνά τ' Ασπροποτάμιου
και πήγες και λημέριασες στη στάνη του Μπαταγιάννη
που είχε φαρμάκι στην καρδιά και ζάχαρη στα χείλη.

Και ο Μπαταγιάννης λέει στους ληστάρχους:

Φάτε και πιέτε βρε παιδιά, πείτε και κανά τραγούδι
εδώ στρατό δεν έχουμε ούτε χωροφυλάκους

Το λόγο δεν απόπε και παγανιά τους πλάκωσε
ήρθαν χωροφυλάκοι
τον Χαρδαλιά λαβώσανε (και τον πιάσανε)
και τον Ντέρη πιάνουν ζωντανό στη φυλακή τον πάνε
και ο Ντέρης τότε έσκουξε με φάγατε ωρέ σκυλιά άλλη ζωή δεν έχω.

Και έσκασε.

Έτσι λοιπόν η συμμορία του Γκάρτζου έμεινε με τρία μέλη, τον Γκάρτζο, τον υπασπιστή του το Τσουρουνόπουλο και τον Σπυράκο. Τότε λοιπόν ο Γκάρτζος για να δυναμώσει τη συμμορία συνεταιρίστηκε με μια συμμορία Αρβανιτών, του λήσταρχου Νταλιάνη (αν θυμάμαι καλά) όπως μου έλεγε ο Καρακατσάνος (Σαρακατσάνος). Εδώ θα κάνω μια παρένθεση. Όλα αυτά που γράφω εδώ για τον Γκάρτζο μου τα διηγήθηκε ο πατέρας της Καρακατσάνας νύφης μου ο οποίος ήταν Καρακατσάνος από πρώτο χέρι διότι ο ίδιος τα είχε ζήσει (Θεός σχωρέστον) επειδή ήταν τσέλιγκας από πατέρα. Ο πατέρας του

πολλές φορές έκρυβε τον Γκάρτζο όταν τον πίεζαν τα αποσπάσματα ως τσοπάνο του και αυτό βέβαια από ανάγκη διότι ήξερε τι τον περίμενε από τον Γκάρτζο ή από τους συντρόφους του αν του έκανε κακό.

Η συμμορία αυτή των Αρβανιτόβλαχων συνέχισε τη δράση της. Ο αρχηγός όμως των Αρβανιτών ο Νταλιάνης ξέροντας ότι ο Γκάρτζος είχε σκοτώσει τον Αρβανίτη ληστή για χάρη του Τσουρουνόπουλου μισούσε το Τσουρουνόπουλο και περίμενε όταν φτιάχνανε λίγο τα πράγματα να βρει ευκαιρία να τον καθαρίσει. Ένα μεσημέρι λοιπόν που έλειπε ο Γκάρτζος, διέταξε το Τσουρουνόπουλο να του ψήσει ένα αρνί στη σούβλα λέγοντας «Αιντε ωρέ παλληκαρόπουλο και πρόσεξε λίπος να μην στάξει γιατί σε χάλασα». Αυτό βέβαια μπορούσε να γίνει; Ασφαλώς όχι. Από ανάγκη όμως το Τσουρουνόπουλο γιατί δεν μπορούσε να κάνει και αλλιώς άρχισε να ετοιμάζει το αρνί καθυστερώντας όσο μπορούσε περισσότερο μην τυχόν και έρθει ο Γκάρτζος και τον γλιτώσει, όπως και έγινε. Είπε λοιπόν την απαίτηση του Αρβανίτη στον Γκάρτζο και εκείνος αμέσως τραβώντας το χατζάρι του είπε στον Αρβανίτη. «Έβγα ωρέ μπροστά, το λιανοπαίδι έχει καπιτάνιο» και μην μπορώντας ο Αρβανίτης να κάνει αλλιώς βγήκε. Επιδέξιος όμως ο Γκάρτζος με μια χατζαριά χαμηλά στα γεννητικά του όργανα τον έφαγε, τον «χάλασε», όπως έλεγαν οι ληστές. Τότε λοιπόν και για να μην αλληλοσφαχτούν μεταξύ τους οι Βλάχοι με τους Αρβανίτες πήρε το λόγο ένας λήσταρχος Αρβανίτης (δεν θυμάμαι το όνομά του) και είπε ότι τώρα όπως έγιναν τα πράγματα μαζί δεν κάνουμε. Έτσι λοιπόν η συμμορία διαλύθηκε.

Μέχρι να ησυχάσουν τα πράγματα και από το μίσος μεταξύ των ληστάρχων και από την πίεση των αποσπασμάτων ο Γκάρτζος με το Τσουρουνόπουλο πήγαν για ένα διάστημα στο μοναστήρι του Βαρλαάμ κρυπτόμενοι από τους καλογέρους. Ο δε Σπυράκος παίρνοντας το μερίδιό του (λίγα τάλιαρα ασημένια) ανέβηκε στην Τζούρτζια για να πάρει ορισμένες αλλαξιές και να πάει στο τούρκικο. Όμως οι συγγενείς του βλέποντας δυο σακούλες κρεμασμένες (η μια είχε καπνό) υπέθεσαν ότι θα έχει πολλά λεφτά, ίσως χρυσό, και στήνοντας μια θηλιά από το ταβάνι του σπιτιού τού την πέρασαν στον λαιμό. Αυτό ήταν το τέλος του Σπυράκου. Εδώ θα πω ότι για τον Σπυράκο την ιστορία μου την είχε πει η γιαγιά μου η Σούλαινα όταν ήμουν παιδάκι 8-10 ετών και μάλιστα μου είχε πει ότι τον φόνο αυτό δεν τον ήθελε ούτε ο Θεός. Και έτσι λοιπόν άρχισε σεισμούς για να τιμωρήσει του Τζουρτζιώτες και τότε από φόβο και ανάγκη έκαναν παρακλήσεις στην εκκλησία ανάβοντας λαμπάδες και λιβάνια προς τον Θεό να τους συγχωρέσει διότι δεν έφταιγαν όλοι. Το πτώμα του Σπυράκου οι Τζουρτζιώτες μετά τον στραγγαλισμό του, το πέταξαν μέσα στο χιόνι σε τοποθεσία μετά τον Αη Γιώργη. Αυτά για τον φουκαρά τον Σπυράκο και το τέλος του.

Έτσι λοιπόν ο Γκάρτζος έμεινε μόνος του με το Τσουρουνόπουλο και συνέχισε τη δράση του, παίρνοντας από τους πλούσιους, τρώγοντας αυτός και βοηθώντας και τους φτωχούς. Η δράση του έπιανε από τα βλάχικα χωριά της Θεσσαλίας μέχρι τα χωριά των Γρεβενών και από τα χωριά της Ανατ. Στερεάς, Λαμία, Δομοκό, μέχρι τον Αλμυρό και τα Φάρσαλα Αυτό κράτησε σχεδόν έξι χρόνια. Στον έκτο του και τελευταίο χρόνο (κάπου ανάμεσα στα 1900-1905) είχε πάει σ' ένα χωριό στη Λάρισα όπου ξεχειμώνιαζαν Βλάχοι από το Περιβόλι Γρεβενών, ίσως στο Περιβολάκι του Νομού Λαρίσης, ίσως στο Αβδουλάρι. Εκεί θέλησε να παντρέψει τον γιο του Βλάχου Λυντέρη που ήταν πλούσιος με ένα φτωχό κορίτσι του χωριού. Ο Λυντέρης όμως αυτό δεν μπορούσε να το χωνέψει, ο γιος του να πάρει μια φτωχιά και μάλιστα με το ζόρι γιατί το ήθελε ο Γκάρτζος. Έτσι λοιπόν συνεννοήθηκε με το σόι του για να ξεκάνουν τον Γκάρτζο να κάνουν τάχα ότι δέχονται τη διαταγή του. Ορίσαν λοιπόν τους αρραβώνες στέλνοντας τρεις συγγενείς τους να πάνε στο λήσταρχο για να έρθει

να γλεντήσει μαζί τους. Ο Γκάρτζος έδωσε τους τρεις απεσταλμένους συγγενείς του Λυντέρη σ' ένα δέντρο λέγοντας στο Τσουρουνόπουλο: «Πρόσεξε αν εγώ δεν γυρίσω πίσω μέχρι αύριο το πρωί και τους τρεις αυτούς εδώ να τους χαλάσεις». Ξεκίνησε λοιπόν ο Γκάρτζος για τον αρραβώνα όπου ο Λυντέρης με το σόι του, του την είχανε στήσει για καλά που λένε. Έτσι λοιπόν μπαίνοντας μέσα στο σπίτι, ο Γκάρτζος έφαγε μια τσεκουριά μπαμπέσικα στο πίσω μέρος του κεφαλιού του μένοντας ακαριαία στον τόπο. Αφού λοιπόν αυτοί οι κακούργοι τον φάγανε πήρανε το πτώμα του και το έριξαν μέσα σ' ένα ξεροπήγαδο του χωριού τους σκεπάζοντάς το με χώμα μέχρι ενός σημείου. Όσο για το Τσουρουνόπουλο και τους τρεις που τους κράταγε για ομήρους πήγαν δυο και του είπαν: «Ωρέ Τσουρουνόπουλο μας είπε ο καπετάνιος ωρέ να λύσεις τους τρεις και να έρθεις κι εσύ στον αρραβώνα που ο καπετάνιος γλεντάει μαζί μας. Να και το ρολόι του για να πιστέψεις». Παιδάκι το Τσουρουνόπουλο δεκαοχτώ ετών το 'χαψε. Πηγαίνοντας να λύσει τους τρεις και να κατέβει και αυτός στον αρραβώνα τρώει και αυτός μια τσεκουριά κατακέφαλα μένοντας στον τόπο. Έτσι λοιπόν πάει και ο Γκάρτζος άδοξα και μπαμπέσικα, πάει και το Τσουρουνόπουλο.

Αυτή είναι η πραγματική ιστορία του Γκάρτζου που δεν δέχεται ουδεμία αμφισβήτηση, άλλωστε και ένα τραγούδι που του έβγαλαν με το χαμό του στα μέρη της Λαμίας λέει:

Γρηγόρη τι μας άργησες δεν φάνηκες για να 'ρθεις
σαν τι ποτάμια σε έκλεισαν σαν τι βουνά με χιόνια!

Και ο Γκάρτζος τάχα απαντάει:

Ούτε ποτάμια μ' έκλεισαν ούτε βουνά με χιόνια
οι φίλοι μου με φάγανε με πήραν στο λαιμό τους

Το τραγούδι αυτό μου του είπε ένας τσοπάνος από το Καπνοχώρι Λαμίας (χωριό της άλλης μου νύφης).

Και το μοιρολόι του:

Μαύρη αντάρα πλάκωσε, μαύρη σαν καλιακούδα
σκοτείνιασε ο ουρανός, σκοτείνιασαν και τ' άστρα
και μες το αποσκοτάδι το βαθύ, τα νυχτοπούλια κρούζαν
ώρ' σεις μανάδες και ορφανά, σκούζτε στους πέντε δρόμους
τον Γκάρτζο τονε χαλάσανε, δεν θα τον ματαδούμε
με μπαμπεσιά τον κάλεσαν, να κάνει αρραβώνες
και κει τον εχαλάσανε, οι Βλάχοι με τα τσεκούρια.

Τι άλλη καλύτερη απόδειξη για τον θάνατό του; Μετά τον φόνο ο Λυντέρης και το σόι του για το φόβο των αντίποινων από άλλους ληστές διέδωσαν τάχα ότι ο Γκάρτζος πήγε σε μοναστήρι στο Άγιο Όρος να αγιάσει. Ο φόνος έμεινε εφτασφράγιστο μυστικό. Εκ των υστέρων βγήκαν ορισμένοι και λένε ότι ο πατέρας μου είχε λάβει επιστολή από τον Γκάρτζο ότι είναι σε μοναστήρι στο Άγιο όρος και είναι καλά. Ψευδέστατο. Περίπου το 1936 είχε έρθει ο αδελφός του Γκάρτζου ο μπαρμπα-Κώστας στο σπίτι μας στο Ελληνορώσων και είπε στον πατέρα μου: «Ωρέ Χρήστο τι να έγινε ο Γρηγόρης; Έφαγα όλο τον κόσμο, όλα τα μοναστήρια, αλλά πουθενά δεν έμαθα τίποτα.» Το περιστατικό αυτό και τα λόγια τα άκουσα εγώ ο ίδιος. Αλλωστε ένας άνθρωπος τέτοιος σαν τον Γκάρτζο εικοσιεννιά χρονών, γίνεται να πήγε στο μοναστήρι;

Το ρολόι του Γκάρτζου που του πήραν οι Λυντέρηδες μετά τον φόνο του, ξέρω ότι υπάρχει ακόμα. Έχω έρθει σε σκέψη να πάω με τον αδελφό μου τον Κώστα στα χωριά της Λάρισας που έφαγαν τον θείο μας Γκάρτζο, να το ψάξω. Οι Λυντέρηδες υπάρχουν ακόμα και μάλιστα όταν ένας συγχωριανός τους τους είπε για τον φόνο έκαναν πως δεν ξέρουν τίποτα. Πιστεύω 100% ότι το ρολόι του θα το βρω και θα το πληρώσω όσο-όσο εις μνήμην του θείου μου. Θα ψάξω ακόμα μήπως βρω το ξεροπήγαδο που τον έριξαν, θα πληρώσω όσα-όσα εργάτες να σκάψουν μήπως βρουν τα κόκαλά του και αν βρεθούν θα έχει εκπληρωθεί το όνειρό μου να του τα πάω στην Τζούρτζια, τη γη των προγόνων του, από εκεί που ξεκίνησε. Και αυτά προς μνήμην του και ανάμνησή του διότι το αξίζει, διότι εκτός από το ότι είναι θείος μας έδωσε και το τάλιρο στον πατέρα μου ο οποίος με αυτό το τάλιρο ξεκίνησε για την Αθήνα και δημιούργησε την οικογένειά του.

Μερικά χαρακτηριστικά του Γκάρτζου απ' ότι μου έλεγε ο γερο-Καρακατσάνος: Ο Γκάρτζος ήταν μετρίου αναστήματος, με τα σημερινά δεδομένα θα θεωρούνταν κοντός και γεμάτος, περίπου σαν τον αείμνηστο Γιδαράκη. Είχε πόδια χοντρά και ήταν πολύ δυνατός. Στο πρόσωπο, απ' ότι μου έλεγε η μάνα μου και η γιαγιά η Σούλαινα, του έμοιαζε ο πατέρας μου. Του άρεσε το κρέας αρνί σουβλιστό και περισσότερο καπνιστό. Ο χαρακτήρας του ήταν αλλοπρόσαλλος, δηλαδή εκεί που ήταν καλός και πονετικός με το παραμικρό γινόταν κακός και εκδικητικός. Μάλιστα, η εκδίκηση ήταν μέσα στο αίμα του που λένε. Αν τον πείραζες, δεν γλίτωνες με τίποτα. Χαρακτηριστικά σας λέω τούτο. Μια χρονιά που ήταν να πάει στο πανηγύρι είπε στη γιαγιά μου. «Σιδερωσέ μου ωρέ Σούλαινα τα ρούχα μου να πάνω στο πανηγύρι και στη φούντα του τσαρουχιού μου μύγα να μην καθίσει.»

Και κάτι άλλο: Στα χωριά των Φαρσάλων όπου ξεχειμώνιαζε ο Γκάρτζος η ανάμνησή του ήταν και είναι πολύ έντονη. Και ένα τελευταίο τραγούδι που μου είπε ο γερο Καρακατσάνος:

Πιάνει και στέλνει ξαγορά, ο Γκάρτζος στον Γαργάλα
χίλιους παράδες γρήγορα, και να ' ναι ασημένιες

Γαργάλας δεν τα δίνει

Ο Γκάρτζος όταν τ' άκουσε, πολύ του κακοφάνη
πιάνει σκοτώνει τ'άλογα, σκοτώνει τα μουλάρια
στις βρύσες και στα ρέματα.

Κι ένα τελευταίο, απίθανο αλλά αληθινό. Ο Βασίλης Κούτσιας μου είπε ότι ο Γκάρτζος κατέβαινε μέχρι τα μέρη της Αναβύσσου στην Αττική και μάλιστα ένα Πάσχα εκεί που σουβλίζαν το αρνί με κάτι γειτόνους στην Αναβύσσο, όπου ο Βασίλης Κούτσιας είχε τυροκομείο και εξοχικό, τους άκουσε να τραγουδάν ένα τραγούδι για τον Γκάρτζο.

Ξέχασα να γράψω για το τέλος του Ντέρη. Όταν λοιπόν μετά το επεισόδιο στη στάνη του Μπαταγιάννη οι ληστές έφυγαν, ο Ντέρης δεν απομακρύνθηκε από την περιοχή. Άλλωστε ήταν και η Τζούρτζια κοντά του, το χωριό του. Εκεί λοιπόν περιφερόταν, συγκεκριμένα έξω από τη Μηλιά, το διπλανό χωριό, όταν μια μέρα είδε στρατό. Ο Ντέρης φοβήθηκε, σου λέει για μένα είναι, και φοβούμενος μην τον σκοτώσουν παραδόθηκε ο βλάκας, ενώ οι στρατιώτες που βρίσκονταν εκεί, ήταν για να χαρτογραφήσουν την περιοχή από τη χαρτογραφική υπηρεσία. Στη φυλακή λοιπόν τον πήγαν. Ο Ντέρης δεν μπορούσε να

ζήσει στη φυλακή, όπως όλοι οι Βλάχοι, ζήτησε τότε από τον γερο-καρακατσάνο ένα γουρουνόπουλο να του το φέρουν να το φάει. Ο Καρακατσάνος από φιλία (και από ανάγκη βέβαια) του το πήγε, τι έκανε λοιπόν ο Ντέρης, το έφαγε όλο επίτηδες για να σκάσει, όπως και έγινε. Αυτό ήταν το τέλος του Ντέρη, άδοξο βέβαια γιατί κίότευε που λένε οι Βλάχοι και πήγε και παραδόθηκε.

Επίσης για τον Χαρδαλιά που τον τραυμάτισαν στη στάνη του Μπαταγιάννη και αυτόν, τον δικάσανε αργότερα σε θάνατο και τον αποκεφάλισαν με τη λαιμητόμο στο Ανάπλι, όπως μου λέγε ο Καρακατσάνος. Όσο για τον Καστανιά, αυτός εξαφανίστηκε δίχως να αφήσει ίχνη, πιθανόν να πήγε στο Τούρκικο ή να εντάχθηκε σε άλλη συμμορία και σε άλλη περιοχή. Αυτό λοιπόν ήταν το τέλος όλης αυτής της συμμορίας.

Σημείωση: Το παρόν κείμενο δημοσιεύτηκε σε συνέχειες στην Τρικαλινή εφημερίδα «Πρωϊνός Λόγος» με πρώτη ημέρα δημοσίευσης την 16 Μαρτίου 2011.

Επισημάνσεις:

(*1) Ο καλός μας φίλος Χρ. Λαϊάκης, διορθώνει τον Γιώργο Μαυρομμάτη και τις ενθυμήσεις του από τη γιαγιά Σούλαινα, δεν ήταν ο Φαρμάκης που βγήκε μπροστά στον Γκάρτζο αλλά ο Αθανάσιος Ράπτης (Σίτσης), προπάππους του Χρήστου Λαϊάκη. Ο Χρήστος Λαϊάκης γνωρίζει καλά τα γεγονότα από αφηγήσεις της προγιαγιάς του συζύγου του Αθ. Ράπτη και της γιαγιάς του Βασιλικής Κούτσια.

(*2) Επίσης, ο έτερος καλός μας φίλος Αθ. Μουστάκας συμπληρώνει για τον ληστή Σπυράκο: Επρόκειτο για τον ληστή "Μπίλιο", Σπύρο Στεργίου Νικολό ή Οικονόμου, κλέφτη που είχε επικηρυχτεί το 1904 για δυο ποσά 600 δρχ και 1000 δρχ. Το έγγραφο της επικήρυξης το έχει ο Αθ. Μουστάκας από τον Αθ. Μαυρομμάτη. Τον Μπίλιο τον σκότωσαν στο σπίτι του Μαλέμη (Κωσταγιάννη) οι Κολέτας, Φαρμάκης και Πράσος και το πτώμα του το έριξαν στο Σγκό. Μέχρι και σήμερα η χαράδρα από κάτω λέγεται Λα Μπίλιου.

(*3) Στο πρωτότυπο κείμενο του Γιώργου Μαυρομμάτη ο ληστής Χαρδαλιάς είχε γραφτεί ως Χαρμαλιάς. Ο απόγονος του ληστή, Πέτρος Χαρδαλιάς μας επισήμανε το λάθος.

Η πρωτότυπη επιστολή του μοναχού Αντώνιου προς τον Αθ. Κούτσια, συνταγματάρχη Χωροφυλακής.

Ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς
Ἀγίας Ὀρθοῦς
τῆ 15ῃ Δεκεμβρίου 1975.
Μάτρ. Ἐκκλησιαστικῆς ἡμέρας.

Μετ' ἐπιπέρας ἀλλοῦ καὶ ἀγαθῆς συμπατριώτου
Κυρίου Κ. Θ. Α. Ν. Α. Γ. Α. Κουτσια
Συνταγματάρχη τῆς Χωροφυλακῆς
καίρου ἐν αὐτῷ καὶ καλῶς ἔχειν ἐν κατὰ τὴν οἰκογενεῖας του.
εἰς Ἀθήνας.

Μετὰ πρῶτον γὰρ ἐκονήσαμεν τὴν φιλικὴν σου ἐπιστολὴν, ἀγαπητέ μοι
συμπatriώτα κύριε Κωνσταντίνε, ἀπορρομένης 12ης τοῦ ἤδη μεσοπύθου μηνός, ἐκ
τῆς ὁποίας εὐχαρίστως ἐκληρονομήθην ἀπὸ τῶν καθ' ἡμέραν καὶ ἔμην εἰς ἀπάντη-
σιν ἐπὶ τοῦ περιεχομένου αὐτῆς, πρωτίτως εἰς κληρονομιᾷ, ὅτι ἀπὸ παλαιῆς ὑ-
γείαν εἶμαι καλὰ καὶ καλῶς εἶναι καὶ ἐκ κατὰ σάρκα ἀδελφός μου Μπατή Γρηγό-
ριος. Ἐλαθὼν ἀπορᾷ τῶν ἀεινήτων Γρηγόριον (ἢ Γεωργίου) Γκάρτζον, ἐγὼ ἐγνώ-
ρισα αὐτὸν κατὰ τὸ ἔτος 1951 κατακοινοῦντι εἰς τὴν ἐρημον ἐκλήτην τοῦ ἁγίου Βα-
σιλείου περὶ τρεῖς, τῆς ἑαυτοῦ Δουτῆ, ἀνελάττης καὶ ἄνευ ἀφ' ἑαυτοῦ δὲ αὐτὸν ἐπι-
μετᾷ ὅτι ἐπὶ 19 ἡμέρας ἐκληρονομήθην ἀδελφῶς περὶ τῆς ἐκπαίδευσίς μου καὶ τῆς ἀ-
ναισθησίας ἐν τῇ μετὰ ἀποκοινοῦσιν, ἀπὸ ἀριστοῦ ἀγαθῆς, κατὰ τὴν, ὡς προσέειπεν,
εἰς μίαν ἀποκαλιθὴν τὴν ἐρημὴν ἐκλήτην τοῦ ἁγίου Βασιλείου, εἰς μίαν μικρὴν
ἐρημον ἠὲ οὖσαν, ἢ ἐφ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν ὄσταν κοίτην αὐτοῦ ἐτέρου πρὸς δι-
δοχὴν ἐν τῇ ἀλλήθῃ ταύτῃ, ἐκ τῆς ὁποίας πλανῶν ἐξήρχετο καὶ ἀπεμαρτύρετο ὁ
μακρὸς ἀργαῖος τὸ κατὰ μετὰ τὴν μετὰ τὴν ἀπό βίβλος ἀγριοκρινῶν. Ἐποτέ-
λεως τύπος ἀσκητοῦ μοναχοῦ καὶ ταπεινότητος εἰς τὰ μοναχικὰ καθήκοντά του,
ἐπιπέρας αὐτὸς συνιστοῦσι τοῖς ἀγίοις, κατὰ κοῖτον ἔτος ἦλθεν εἰς τὸ ἅγιον
ὄρος δὲν ἐνδοκοῦμαι ἐάν τι τὸν ἡμεῖς τὴν ἐθαύμαζον ὅπως διὰ τὴν πλημμελίαν
ἢ ἐκδεικνύοντι εἰς τὸ ἐμὸν του καὶ ἐπὶ τὴν πραγματικὴν μετάνοιαν, τὴν ὁ-
μοίαν ἐκδεικνύοντι εἰς ἀποκοινοῦσιν καὶ ἀνὴρ ἀειπῶν, ἢ ὅπως ὅπως εἶνα μὴ ἀποκα-
λίπτω τινὶ περὶ αὐτοῦ ἐν ὅσῃ τῇ κρήνην ὅ ὅσοτον καὶ ἐτήρησι ἀποκαλύψαι μόν-
ον ἡμῶν, ὅτι ὡς ἀποκοινοῦσιν τῆς ἐπιπέρας ἀποκοινοῦσιν Χωροφυλακῆς ἁγίου ὄρους, καὶ
τῆ (ἔτος μακαρίτη ἡγήσαντο τὸν ἁγίου Κλουκουτάρη, Κομῶν ὅτι θὰ ἐνδοκοῦσθε
ὅτι ὅτι ὡς ἀποκοινοῦσιν τοῦ ἡμεῖς τὸν ἀποκοινοῦσιν ἢ ἐπιπέρας ἀποκοινοῦσιν ἐν αὐτῇ κατὰ
τοῦτον τοῦ 1975 ἐν Ἀθήναις, δὲν δὲ ἀποκοινοῦσιν τὸ περὶ Γκάρτζου φοβούμενος μὴ
τιχόν καὶ ἐγὼ εἰς τὸν μετὰ τὴν καὶ ἀποκοινοῦσιν τὰ ἀνακρίσεις ἀ-
πο τὴν γραφειοκρασίαν. Ταῦτα εἰς ἀπάντησιν περὶ Γκάρτζου.

Ἐπιπέρας ἀποκοινοῦσιν δὲ
ἀποκοινοῦσιν ἡμῶν καὶ τοῖς συν' ἡμῶν, καὶ ὅπως μετ' αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἀποκοινοῦσιν ὁ-
μοίως ἐκπαίδευσιν ἡμῶν καὶ τὸ ἐπὶ τῆς ἀποκοινοῦσιν ἔτος 1974, ὅπως ἐπέ-
λαττε τοῦτο ἐν ὅσῃ καὶ καὶ τὸν ἀποκοινοῦσιν καὶ τὸν ἀποκοινοῦσιν τῆς ἐν
αὐτῇ ἀποκοινοῦσιν καὶ τῆς ἀποκοινοῦσιν ἀποκοινοῦσιν καὶ τῆς ἀποκοινοῦσιν.

Ἀντώνιος Μοναχός

Η ίδια επιστολή, καθαρογραμμένη από τον Γ. Κούτσια:

1) ~~Μ.~~ // Η ιστορία του χιτάρχου Γκάριου..... // ~~Μ.~~

Ο Γκαρίου ο Γκαρίου! ~~πριν έβγαινε στο βουνό και γίνει ληστής~~ ήταν ένα φτωχό
 παιδί, τον το βασύγγα του όσους και όλα τα παιδιά της Τριάντης ήταν
 τσορκανόκουχοι..... Όταν μεγάλωσε και έβγαζε να παντρευτεί συ-
 τισσε τον πατέρα του χωριού, την κόρη ες γάμο!... Ο πατέρας όμως της κόρης
 ήταν φτωχότατος αρνιδικός!... Ο Γκαρίου τότε βαρύνει επειδή ο πατέρας
 αρνιδικός να τον δώσει την κόρη του για γυναίκα και αποφορέσει να κλη-
 κηθεί!... Τότε μπορούσε να χωράσει με κανένα τρόπο την άρνηση του πατέρα
 να τον κάνει γαμπρό μόνο και μόνο! Επειδή ήταν φτωχός... Έτσι λοιπόν
 όταν την άνοιξε οι βλάχοι αρχίταρουν στην Τριάντηα τίβει τον χειμώνα χιτώ
 τον κρέον ξεχειμώλιασαν ως διάφορα χωριά του κάμπου της Θεσσαλίας, έβγαζε
 καρδιά από διάφορα στο βουνό Γκούρα! όπου φερνίσαν οι βλάχοι για την
 Τριάντηα με σκοπό να εκποιήσει τον πατέρα για κούκινι (την του πατέρα
 της κόρης του γάμου ες γάμο!...), φερνύνται λοιπόν οι βλάχοι με τάχα
 για την Τριάντηα και μεταξύ και αυτών ήταν και ο πατέρας βήκε μεροκά-
 τωμάστου!... «Αχ!... πικρά έχει ο πατέρας τώρα αγρήγορα! μεροκάτω να τον
 χαχάσω!...» τότε λοιπόν ένας βλάχος! (νομίζω από ότι θυμάμαι τον μού
 έγραφε η μαμά μου η Σούλανα) ήταν ο φαρμάκος!... (νομίζω λην πόλι) βήκε
 μεροκάτω και αγραιότατος προς τον Γκαρίου τον ετασ!... «ως Τριάντηα τίβει
 ματα είναι αυτό!... ετι πιάς να κούκινι!...» πικράτατος χιτώ της φιλίας
 τον! με τον Γκαρίου ότι θα! έπειτα να μην εκποιήσει τον πατέρα!... Ο Γκαρίου
 τον είκοποισε τότε να φύγει από μεροκάτω!... «ετις όρια επειδή έπικινε άνοι.
 γκατ τον Γκαρίου και τον ευροβλήσει με τον Γκαρίου και να τον εκποιήσει!...
 τότε με έλασε ο μαμά μου τον Γκαρίου του έπικινε το αίμα! και όταν
 μπορούσε πια να φερνίσσει να φύγει!... «ετις είναι αυτό!...» αλλά επειδή ήταν
 ο φόνος! και μεροκάτω ο πρώτος! έλασε πια τον χιτώ!... «Εν ποίσει φερνύνται
 μετα τον φόνος έλασε ο Γκαρίου ή να πιασε να παρατήσει και να βανίσει
 εις φυλακή!...» ή να του κρεμάσουν!... ή να έχει στο βουνό!... προτίμους
 το δεύτερο όσους ήχε εκποιήσει!... Την έχει όρια στο βουνό πήγε στην Τριάν-
 τηα και έβαζε φωτιά στο σπίτι του πατέρα!... Τώρα κατά τόβος, έκαθε έλα
 το σπίτι! ή το μερό όφου ζήναι!... «ετις είναι αυτό!...» ο φόνος τον! οφου φερνίσε μεροκάτω
 ο πατέρας κούκινι!... «Εν πιασε μεροκάτω από βουνό βήκε! και να μην τον κού-
 κινι!...» αλλά και μεροκάτω να παντρευτεί φτωχότατος με το δέχεται έβγαζε!...
 ή πικράτατος μεροκάτω μεροκάτω!... «ετις είναι αυτό!...» αλλά τα χωριά τον βήκε
 χιτώ!... αλλά εν ποίσει μεροκάτω αυτό τα έλασαν καλύτερα οφου ετις τον φόνος
 φερνύνται!... «ετις είναι αυτό!...» φερνύνται χιτώ από χωριά έκαθε βήκετα δέχεται!...
 ... ~~Μ.~~ Τώρα μαμά μου τον φερνίσε (επίσημο) φερνύνται και ετις, ο φόνος!
 βήκε στο βουνό ετις έκαθε το μεροκάτω τον φερνίσε και δέχεται μεροκάτω